

Doorlopende

Leerlijn

Dans

mondomijn !

Doorlopende Leerlijn Dans

Leeftijd 3 t/m 12 jaar

Domijn 2 t/m 4

Geschreven door:

Luciënne Lambermont

Projectcoördinator dans en docent dans

Kunstkwartier Helmond

2017

Inhoudsopgave

 3

	Pagina Nummers
Algemeen deel	
- Voorwoord	4
- Algemene doelstelling <ul style="list-style-type: none"> ○ Mondomijn 	5
- Algemeen doel en subdoelen <ul style="list-style-type: none"> ○ kunstdiscipline dans 	7
Inhoudelijk plan	
- Beginsituatie	8
- Planning/Fasering	10
* Jaarindeling & uitwerking blok 1: <i>Materie</i>	12
* Uitwerking blok 2: <i>Energie</i>	14
* Uitwerking blok 3: <i>Binding</i>	16
* Uitwerking blok 4: <i>Tijd en Ruimte</i>	18
- Eindtermen	21
- Werkwijze	22
* Inleiding	
* Benaderingswijze van dans	
* Lesopbouw	23
* Didactische hulpmiddelen	24
* Dansplezier/dansbeleving en docentgedrag	25
* Evalueren	
- Leeromgeving, organisatie en materialen	27
Bijlagen	27
Bronvermelding	50

Voorwoord

In dit werkplan zal de doorlopende leerlijn dans voor integraal kindcentrum Mondomijn, te Helmond Brouwhuis, beschreven worden.

Het werkplan bied een handvat en kan richting geven aan het dansonderwijs van Mondomijn. Het staat de docent (ten) dans ten alle tijden vrij het werkplan als ondersteuning te gebruiken en lesinhoud naar eigen inzicht aan te passen en/of in te vullen.

In dit werkplan is onder andere informatie te vinden over de doelgroep, de lesonderdelen, leerdoelen, werkwijze, materialen en benodigdheden.

Luciënne Lambermont

Algemene doelstelling

5

Mondomijn is als het dorp waar jij als kind opgroeit. Mondomijn betekent: mijn plekje op de wereld. Ons dorp is als een minimaatschappij, met kinderen en volwassenen die samen leren, samen werken en samen leven. Wanneer je Mondomijn verlaat heb je een rugzak met ervaringen, kennis en vaardigheden om een eigen plek in de maatschappij in te nemen.

(<http://www.mondomijn.nl>) Geraadpleegd op 17-01-2017)

Mondomijn heeft ervoor gekozen het onderwijsprogramma voor het gemiddelde kind los te laten. Mondomijn wil passend onderwijs aan ieder kind kunnen bieden door ieder kind in zijn of haar talent uit te laten blinken. Niet alleen rekenen en taal zijn daarbij belangrijk maar ook andere talenten zoals bijvoorbeeld talent voor sport, techniek of de kunstdisciplines. Hoe een kind leert en wat een kind nodig heeft wordt weergegeven in een kindontwikkelplan (een programma op maat).

Om alle kinderen een programma op maat te kunnen geven werkt Mondomijn met professionals op basis van kwaliteit en talenten. Vakdocenten zijn er voor het onderwijzen van bijvoorbeeld sport en muziek, leerkrachten werken vanuit hun specialisme. Op die manier werkt een gevarieerd team aan het bieden van onderwijs op maat voor ieder kind.

Mondomijn verdeelt de kinderen op school over vier Domijnen (Domijn 1 van 0-3 jaar, Domijn 2 van 3-6 jaar, Domijn 3 van 6-9 jaar, Domijn 4 van 9-12 jaar). Binnen die Domijnen zijn er verschillende ruimtes en verschillende mensen waar de kinderen mee werken. Vakdocenten werken met een doorlopende leerlijn door alle Domijnen. Dat wil zeggen dat je dans aanbiedt aan kinderen van 3 jaar maar ook aan kinderen van 12 jaar. De doorlopende leerlijn vlecht zich door de verschillende Domijnen heen met zijn eigen opbouw en doelstellingen.

De visie op onderwijs in vogelvlucht:

- Leren vanuit de ontwikkelingslijnen en didactische leerlijnen en kerndoelen;
- Samen stellen wij hoge doelen;
- Leren vanuit het grote geheel naar het kleine deel, van concreet naar abstract;
- Levensrecht leren: eerst inzichten, dan vaardigheden en feitenkennis;
- Keuzemogelijkheden in leerstof, leertijd, leerstijl en leertempo;
- Veel ruimte om te bewegen, binnen en buiten;
- Keuze van werkplek: ruimtes om stil en samen te werken, ateliers, beweegruides, keuken, huiskamer enz.;
- Twee keer per dag een gezamenlijk evaluatiemoment met de mentorgroep;
- Een programma op maat: zichtbaar in een eigen werkmap met een persoonlijke weekplanning;
- Structuur door voorspelbaarheid: ritmes, routines, rituelen;
- Veiligheid door duidelijke grondwaarden (hoe gaan wij met elkaar om);
- Begeleiding samen door meerdere medewerkers met ieder een eigen expertise;
- Voorbereid op de maatschappij van de toekomst, veel aandacht voor talentontwikkeling, ICT en vanaf Engels vanaf 3 jaar;
- Samenwerking met ouders waarin het kind centraal staat.

(www.mondomijn.nl) Geraadpleegd op 17-1-2017)

Naast de visie en missie van Mondomijn staat er op de site ook beschreven wat Mondomijn doet aan het ontwikkelen van talent en belang van kunsteducatie.

6

Omdat Mondomijn het beste wil halen uit ieder kind zetten zij in op talentontwikkeling. "Talent ontdekken en een podium creëren." Ieder kind krijgt een basisaanbod en heb je talent voor bijvoorbeeld muziek of dans is er de mogelijkheid om extra lessen te volgen.

De kunstzinnige vakken leren kinderen buiten kaders te werken, vragen te stellen, creatief te denken, te leren met het hele lijf, te ervaren, verwonderen en prikkelen. Uit onderzoek blijkt dat creativiteit en aandacht voor kunst en muziek hersenverbindingen tot stand brengt, waardoor ontwikkeling van kinderen positief gestimuleerd wordt.

Bij Mondomijn vinden we het belangrijk alle kinderen een aanbod krijgen in de creatieve vakken. Wij werken samen met het Kunstkwartier Helmond en zetten structureel vakdocenten in bij Mondomijn. De creatieve vakken zijn inhoudelijk gekoppeld aan kernconcepten.

www.mondomijn.nl (Geraadpleegd op 17-1-2017)

Algemeen doel en subdoelen

“Kinderen hebben een natuurlijke bewegingsdrang. Daarnaast hebben ze een grote verbeeldingskracht en de behoefte om te experimenteren. Dans sluit bij alledrie aan. Dans is zowel een leerproces als een creatief proces. Door te dansen leren kinderen de expressieve mogelijkheden van hun lichaam kennen, vergroten en toepassen. Ook spreekt dans kinderen aan op hun fantasie en creativiteit, omdat het ze uitdaagt steeds nieuwe oplossingen te vinden.” (<http://www.leraar24.nl/> Geraadpleegd op 22 januari, 2012)

Dans ontwikkeld bij kinderen lichaamsbewustzijn en motorische vaardigheden. Maar niet alleen het fysieke deel van de dans wordt in de danslessen aangesproken. Kinderen worden ook uitgedaagd op cognitief, sociaal/emotioneel, creatief en muzikaal gebied.

Bergman schrijft in *Dans in samenhang* dat de leerling als uitvoerder van dans wordt uitgedaagd om ontwikkelingen in het eigen lichaam te onderzoeken en te gebruiken. Daarnaast wordt beschreven dat het samen dansen met mede leerlingen erg belangrijk is. De danslessen geven de kinderen een beeld van wat werken in een groep is en hoe ze samen kunnen functioneren in formaties, opstellingen en structuren. Ze leren niet alleen van hun docent maar ook van elkaar. Bewegingen leiden en elkaar volgen spelen bijvoorbeeld een rol bij deze ontwikkelingen. (Bergman, V. 2003)

Naar de ontwikkelingen als danser wordt het kind een dansmaker. De kinderen worden uitgedaagd om zelf tot bewegingen en ontdekkingen te komen. Het creatieve onderdeel van de danslessen. Met beweging kun je iets uitdrukken, iets vertellen net als een verhaal dat kan. De kinderen leren om dansvertalingen te maken, tussen hetgeen ze uit willen drukken en hoe ze dat in dans kunnen vertalen. Creativiteit, originaliteit en verbeeldingskracht zijn daarvoor erg belangrijk. De basiselementen worden door de docent aangereikt waarna de kinderen eigen mogelijkheden gaan vinden om de dans of de beweging in het eigen lichaam te ontwikkelen. (Bergman, V. 2003)

Bij deze ontwikkelingen is muziek niet weg te denken. De discipline muziek gaat dan ook hand in hand met de dans. De kinderen kunnen in muziek inspiratie, steun en houvast vinden. Het is daarom goed om kinderen bewust te maken van muziek. Dans biedt de mogelijkheid om muziek te voelen en te beleven. (Bergman, V. 2003)

Dans en de dansdocent kan bijdragen aan een unieke ontwikkeling van het kind. Dans: motiveert, stimuleert, ontwerpt, onderzoekt, ontdekt, ontmoet, oefent, ervaart, speelt en bovenal; dans leert op zijn eigen unieke manier.

Beginsituatie

Algemene beginsituatie

Mondomijn heeft een stevige basis weten te leggen voor het muziek en beeldend onderwijs. Deze kunstdisciplines zijn al ingebed in het dagelijkse onderwijs aanbod van Mondomijn. Voor dans moet nog een stevige basis komen.

Beginsituatie Dans

De kinderen hebben een kennismaking met dans gehad. Het ene kind wat uitgebreider dan de andere. De kinderen vinden dans leuk en spreken ook uit graag dans te willen leren op een meer reguliere basis.

Domijn 1

Ontvangt dansonderwijs vanuit Balletstudio Brandenvoort. Zij draaien dus niet mee in deze doorlopende leerlijn.

Domijn 2

Heeft danslessen gevolgd in groepen van 10. Alle leerlingen zijn ongeveer 1 à 2 keer aan de beurt geweest. Ze hebben dus even aan dans geproefd maar meer dan een eerste kennismaking is er niet geweest.

Domijn 3

Heeft verschillende danslessen gevolgd (het ene kind meer dan het andere). Bij Domijn 3 werd namelijk gekeken welke kinderen behoefte hadden aan de danslessen en welke kinderen een uitgesproken wens hadden voor dansonderwijs.

Dat heeft geresulteerd in wekelijks dansonderwijs aan twee variabele groepen van steeds 10 leerlingen. Alle leerlingen hebben minstens 1x een dansles bijgewoond. De meeste kinderen zijn al 2 of meer lessen bij dans geweest.

Domijn 4

Heeft op eigen initiatief danslessen kunnen volgen, verdeeld over twee verschillende groepen. Enerzijds de “workshop groep” waarbij kinderen deel konden nemen aan de danslessen zonder de verplichting er de volgende week weer te zijn. Anderzijds het “Danshuis” bestaand uit een vaste groep kinderen die wekelijks dansles volgen in dezelfde samenstelling.

Van Domijn 4 zijn dus bepaalde leerlingen zeer bekend met de dansdiscipline terwijl andere er geen kennis mee hebben gemaakt.

Ontwikkelingsgebieden

Dansfysieke ontwikkeling

De kinderen beschikken over weinig tot geen kennis van dans. Er zijn leerlingen die buitenschoolse danslessen volgen maar zij zijn vaak niet gewend aan de manier waarop er in het basisonderwijs dans wordt aangeboden. De dansfysieke ontwikkeling blijft hierdoor beperkt tot de motorische basisvaardigheden al dan niet met danskennis.

De leerlingen zijn wel gemakkelijke bewegers en voelen zich vrij binnen Mondomijn. Het feit dat ze op sokken of blote voeten door de school lopen resulteert in een vrij beweeggevoel wat je terug ziet bij de danslessen.

Sociale en communicatieve vaardigheden

De kinderen zijn gewend om opdrachten samen te doen maar zijn ook heel erg gewend aan de mogelijkheid om zelf te mogen/kunnen werken. Over het algemeen geldt dat ze gewend zijn hier zelf een keuze in te maken. De kinderen laten begrijpen dat je in de danslessen samen zult gaan werken is van essentieel belang.

Omdat de kinderen zo gericht zijn op hun eigen ontwikkeling is het groepsgevoel soms wat weg, waar je bij de opdrachten last mee kan krijgen. Uitleggen dat je een proces samen gaat werken en elkaar nodig hebt is vaak voldoende om de kinderen sociaal en communicatief gezien met jou mee te krijgen.

Kinderen leren in de danslessen ook hoe ze elkaar kunnen verstaan en begrijpen zonder te praten. Ze ontdekken elkaars mogelijkheden en kunnen. Soms botst dat op onbegrip. De situatie reflecteren en analyseren kan de kinderen en jou als docent helpen door deze obstakels heen te komen.

Creërend vermogen

De kinderen van Mondomijn zijn creatief. Ze zijn gewend geprikkeld te worden en te onderzoeken. Dat onderzoeken gebruiken ze dan ook ten volle in de danslessen. Met weinig handvatten weten de kinderen al snel nieuwe mogelijkheden en uitkomsten te vinden.

De kinderen hebben vaak voldoende aan werkopdrachten en side coaching. Stuur de kinderen, bied ze hulp en ondersteuning waar nodig (bijvoorbeeld in de samenwerking) maar laat ze vooral zelf met de oplossingen komen.

Concentratie

Door de locatie (danslokaal en muziekatelier aangrenzend aan Domijn 3) zijn de leerlingen snel afgeleid. Er gebeurt veel om hen heen (vlak naast de deur of in de andere ruimte, waar direct uitzicht op is door de grote raampartij). Ook hier kan het creëren van bewustzijn een goede hulp zijn.

Zelfvertrouwen

In de lessen verschijnen zeer verschillende kinderen. Afwisselend kinderen met veel of juist heel weinig zelfvertrouwen. Aansluitend op het kindgerichte onderwijs bij Mondomijn is het belangrijk om uit te zoeken welke leerlingen je in de les hebt en wat zij behoeven.

Receptief vermogen

Het aandachtig kijken naar dans is echt nog minimaal aangesproken. De leerlingen kunnen kijken naar hun klasgenoten maar vaak is concentratie toch een doodoener. Kijkopdrachten maken het kijken naar dans veel makkelijker.

Omdat de kinderen steeds in wisselende samenstellingen bij de danslessen zijn is kijken naar elkaar niet altijd mogelijk.

Reflectief vermogen

De kinderen hebben een sterk reflectief vermogen. Ze zijn zich over het algemeen goed bewust van hun eigen handelen. Erg handig om als docent naar te verwijzen.

Planning en Fasering

Inleiding

Het schooljaar wordt bij Mondomijn verdeeld in 4 periodes. Aan iedere periode ligt een centrale onderzoeksvraag ten grondslag. Daaruit komen de kernconcepten. Het thema kernconcept vormt de basis van de opdrachten in die periode.

Verdeling

Periode 1:	11 weken	<i>Materie</i>
Periode 2:	10 weken	<i>Energie</i>
Periode 3:	10 weken	<i>Binding</i>
Periode 4:	8 weken	<i>Tijd en Ruimte</i>

Thema Kernconcepten: Kerndoelen vanuit centrale onderzoeksvraag

Verdeling leerinhouden

Materie; onderbouwing

Vragen	Onderwerpen	Periodedoelen
Waaruit bestaat dans?	Grafische notatie (Domijn 3/4)	<p><u>Cognitief:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen begrijpen dat dans meer is dan alleen het overnemen van pasjes *De kinderen kunnen notatie maken van dans door middel van vormen en figuren.
Hoe bouw je dans op?	Werken met materiaal, maken van dansvertaling (Domijn 2/3)	<p><u>Creatief/Expressief:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen een dansvertaling maken van vormen en materialen. *De kinderen kunnen een dansvertaling maken van notaties op papier. *De kinderen kunnen samen of alleen dansmateriaal ontwikkelen door associaties met beeld en vorm. *De leerlingen kunnen beweging van vormen en materiaal interpreteren en/of een nieuwe invulling geven.
Wat kan allemaal dans zijn?	Tekeningen en ruimte patronen maken (Domijn 3/4)	<p><u>Danstechnisch/Motorisch:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen hun lijf in beweging zetten. *De kinderen kunnen beweging van een klasgenoot of de docent kopiëren. *De kinderen kunnen hun lijf in vormen en posities zetten

		<p><u>Affectief/sociaal</u></p> <p>*De kinderen kunnen vormassociaties met elkaar uitwisselen.</p> <p>*De kinderen kunnen dansvertalingen aan elkaar doorgeven, leren en uitleggen.</p> <p>*De kinderen kunnen dans van mede dansers bekijken, uitleggen en waarderen.</p>	11
--	--	--	----

Materie; vormgeving/lesinhoud

Domijn	Vormgeving/lesinhoud
<p>Domijn 2</p> <p><i>Ruimte en lichaam</i></p>	<p>Thema: We gaan op reis</p> <p>Routes tekenen, ruimtelijke oriëntatie schetsen, bewegen over patronen, bewegingsroutes in kaart brengen, routes in het lichaam. Verplaatsingsvormen ontdekken en ontwikkelen.</p> <p>Hoe beweegt je lichaam van A naar B?</p>
<p>Domijn 3</p> <p><i>Kracht en lichaam</i></p>	<p>Thema: Dans met materialen</p> <p>Materiaal gebruiken als verbeelding van beweging. Beweging van een doek vertalen. Iemand anders in beweging zetten door hem/haar het doek te laten volgen. Vormen ontdekken en beleven door ze onder een doek neer te zetten.</p> <p>Wat zijn de specifieke bewegingskenmerken van het materiaal en jou beweging?</p>
<p>Domijn 4</p> <p>Danshuis</p> <p><i>Ruimte, tijd, kracht en lichaam</i></p>	<p>Zie thema "Dans met materialen" Domijn 3</p> <p>Thema: Grafische notatie</p> <p>Vorm geven aan muziek en beweging. Beweging ontwikkelen door vormen en muziek te interpreteren. Beschouwen en bespreken van bewegingsmateriaal. Vormen en vertalingen doorgeven, uitwisselen en delen.</p>

Schuin: danselementen waar de nadruk op ligt.

Energie; onderbouwing

Vragen	Onderwerpen	Periodedoelen
Wat geeft jou energie?	Samenwerken (fysiek contact) (Domijn 2)	<u>Cognitief:</u> *De kinderen begrijpen wat energie betekent voor een beweging. *De kinderen kunnen zien of een beweging met veel of weinig kracht is uitgevoerd.
Hoe kun je energie geven in beweging?	Leunen en steunen (Domijn 3/4)	<u>Creatief/Expressief:</u> *De kinderen kunnen gebruik van energie/kracht visualiseren. *De kinderen vormen creëren. *De kinderen kunnen obstakels visualiseren
Wat gebeurt er met je lijf als iets je weinig of juist veel energie kost?	Partnering (Domijn 4)	<u>Danstechnisch/Motorisch:</u> *De kinderen kunnen gemaakte vormen (door mede dansers) ondersteunen. *De kinderen kunnen met vaart loopvormen (lopen, rennen, bijv.) uitvoeren door de zaal. *De kinderen kunnen bewegingen aan elkaar verbinden zoals springen, vallen en rollen.
Hoe maak je energie zichtbaar in beweging?	Met vaart door de ruimte bewegen (Domijn 3/4)	<u>Affectief/sociaal</u> *De kinderen kunnen vormen van andere ondersteunen of aanvullen. *De kinderen kunnen gebruik maken van elkaars kracht om een vorm te maken die ze niet kunnen maken zonder de ander. *De kinderen zijn zich bewust van hun mededansers en kunnen met hen rekening houden. *De kinderen kunnen terwijl ze bewegen aanvoelen waar ze de ander moeten/kunnen helpen of ondersteunen.

Energie; vormgeving/lesinhoud

Domijn	Vormgeving/lesinhoud
Domijn 2	Thema: Alice in wonderland
Kracht en lichaam	Standbeelden spel. Open vormen maken (sleutelgaten) andere erdoor heen laten bewegen. Groeien en krimpen. Wat gebeurt er als je heel voorzichtig moet zijn? Of juist als je nergens voor uit hoeft te kijken?

<p>Domijn 3</p> <p><i>Kracht en lichaam</i></p>	<p>Thema: Samen maakt ook één</p> <p>Loopvormen, slow motion, rennen, stoppen, lopen (bewustwording van elkaar en de ruimte). Leunen en steunen. Standbeeldenspel. Kracht en energie geven door juist samen te bewegen (ook als je elkaar niet ziet)</p> <p>Kun je elkaar ook voelen als je elkaar niet recht aankijkt? Kun je elkaar helpen om samen tot een nog mooiere, krachtigere of ingewikkeldere vorm te komen?</p>	<p>13</p>	
<p>Domijn 4</p> <p><i>Kracht, ruimte en lichaam</i></p>	<p>Thema: Free running</p> <p>Loopvormen met vaart. Obstakels visualiseren en daarlangs of omheen bewegen. Elkaar helpen en ondersteunen bij het maken van obstakels of de weg om/over obstakels heen. Bewegingen verbinden (rennen, springen, rollen bijv.)</p> <p>Hoe houd je controle over je eigen bewegingen als er obstakels in het spel zijn? Hoe vang je jezelf op? Hoe beweegt jou lijf om/over obstakels heen.</p>		
<p>Danshuis</p> <p><i>Kracht, ruimte en lichaam</i></p>	<p>Thema: Free running + leunen en steunen</p> <p>Zie Domijn 4</p> <p>Gewicht geven en nemen. Til en lift vormen. Elkaar helpen, ondersteunen, afduwen, tegenhouden en opvangen.</p>		

Ter illustratie: gebruik van beeldmateriaal van De Stilte (project 1-2tje en voorstelling Alice)

Binding: onderbouwing

Vragen	Onderwerpen	Periodedoelen
Wat betekent binding hebben met elkaar?	Verbinding maken van het een naar het ander (Domijn 2/3)	<p><u>Cognitief:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen uitleggen wat verbinding is (in de breedste zin van het woord). *De kinderen kunnen korte danscombinaties onthouden. *De kinderen kunnen verwoorden wat zij bij een mededanser zien.
Hoe kun je verbindingen maken van het een naar het ander?	Verbinding voelen met elkaar (Domijn 4)	<p><u>Creatief/Expressief:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen (korte) danscombinaties ontwikkelen door verbindingen te maken van de ene vorm naar de ander. *De leerlingen kunnen betekenis geven aan de band/connectie die dansers hebben in een stuk. *De kinderen kunnen keuzes maken in gebruik van tijd, kracht en ruimte.
Kun je ook in verbinding zijn met elkaar als je niet letterlijk samen iets doet?	Dans maken door vormen te verbinden tot één geheel (Domijn 4)	<p><u>Danstechnisch/Motorisch:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen vormspanning geven. *De kinderen kunnen bewegingen met verschillende bewegingskwaliteiten uitvoeren.
		<p><u>Affectief/sociaal</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen beweging van mede dansers overnemen. *De kinderen kunnen materiaal van andere kinderen uitwerken of verdiepen door er hun eigen ideeën op los te laten.

Binding; vormgeving/lesinhoud

Domijn	Vormgeving/lesinhoud
Domijn 2 <i>Tijd en lichaam</i>	Thema: Van foto naar film Standbeelden spel (deel 2). Verbinden maken van de ene foto naar de andere. Verhaal maken van foto's. Beweging maken van de ene naar de ander foto waardoor er een "film" zichtbaar wordt. Een verhaal zonder tekst vormgeven. Hoe kun je verbindingen maken tussen vormen? Hoe snel ga je over van het een naar het ander? Heb je uiteindelijk nog een duidelijke scheiding tussen het een en ander?
Domijn 3 <i>Tijd en lichaam</i>	Thema: Van foto naar Film Zie boven.
Domijn 4 <i>Ruimte, tijd, kracht en lichaam</i>	Thema: Mengpaneel Mengpaneel. Loopvormen en bewegingen overnemen. Vormen maken en verbinden. Groepsdynamiek vormgeven. Hoe werkt je lijf in een bepaald ritme? Hoe verbind je bewegingen? Wat doet dat met de groepsdynamiek als je samen of afzonderlijk beweegt?
Danshuis <i>Ruimte, tijd, kracht en lichaam</i>	Thema: Mengpaneel + choreografie ontwikkeling Zie Domijn 4 <u>Choreografie maken</u> Samen een stuk ontwikkelen met als thema binding. Stukken maken, ontwikkelen en samen uitwerken. Wat kun je allemaal met aangereikt dansmateriaal? Hoe kun je dat veranderen naar iets van jezelf? Hoe ontwikkel je choreografie? Wat komt daarbij kijken?

Tijd en ruimte: onderbouwing

Vragen	Onderwerpen	Periodedoelen
Wat houden danselementen tijd en ruimte in?	Reflectie op wat we eerder met tijd en ruimte hebben gedaan in andere blokken (Domijn 3/4)	<p><u>Cognitief:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kennen de betekenis van danselementen tijd en ruimte. *De kinderen kennen termen als versnellen, vertragen, slow motion, stoppen, overal in de ruimte, kluitje en groepjes.
Wat kun je allemaal doen als je beweging door de ruimte zet?	Sport bewegingen vertalen naar dans (Domijn 3/4)	<p><u>Creatief/Expressief:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen dansvertalingen maken van sportbewegingen. *De kinderen kunnen ruimtepatronen maken voor hun bewegingscombinaties. *De kinderen kunnen dansvertaling van een sportwedstrijd maken. *De kinderen kunnen danscombinaties met tijdelementen bewerken door associatie met digitale tv (doorspoelen, slow motion, etc.)
Wat gebeurt er als je een beweging sneller of langzamer uitvoert?	Danscombinaties versnellen en vertragen (Domijn 2/3/4)	<p><u>Danstechnisch/Motorisch:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen vormspanning houden als ze heel langzaam bewegen. *De kinderen kunnen beweging versnellen. *De kinderen kunnen danscombinaties uitvoeren in een (vooraf opgesteld) patroon door de zaal.
Wat hebben we in voorgaande lessen eigenlijk al allemaal gedaan met ruimte en tijd?	Ruimtepatronen maken (Domijn 2)	<p><u>Affectief/sociaal</u></p> <ul style="list-style-type: none"> *De kinderen kunnen samen een danscombinatie ontwikkelen. *De kinderen kunnen elkaars sportcombinaties beschouwen. *De kinderen kunnen voor hun groep een eerlijke verdeling maken over de zaal.

Tijd en ruimte: vormgeving/lesinhoud

Domijn	Vormgeving/lesinhoud
Domijn 2	Thema: Sport
Tijd en lichaam	Uitwerken dansvertalingen van sport. Danscombinaties uitvoeren in verschillende snelheden. Bekijken wat voor bewegingen sporters maken en hoe je dat kan gebruiken.

	Wat doen sporters? Wat gebeurt er met die bewegingen als je ze sneller of langzamer uitvoert?	17
Domijn 3 Tijd en ruimte	Thema: Voetbal Dansvertalingen maken van voetbal. Combinaties maken. Verdeling maken van je "team" over het "veld". Danscombinaties maken over een sportwedstrijd. Gemaakte danscombinaties doorspoelen, terugspoelen, slow motion, stoppen. Hoe kun je een team over een ruimte verdelen? Waar kom je elkaar tegen? Wat gebeurt er als je de combinatie langer of korter laat duren?	
Domijn 4 Tijd en ruimte	Thema: Voetbal Zie Domijn 3	
Danshuis Ruimte, tijd, kracht en lichaam	Thema: Choreografie Choreografie uit vorig blok uitwerken, oefenen en presenteren. Ontdekken hoe een proces van choreograferen eruit ziet. Hoe bewerk je dans met ruimte en tijd? Wat komt er kijken bij een presentatie? Hoe presenteer je jezelf? Wat gebeurt er als je presenteert?	

Eindtermen

18

Inleiding

Na het vaststellen van de periodedoelen kunnen we een opsomming maken van de eindtermen georganiseerd per vaardigheid. Dit zijn eindtermen voor een volledig jaar dansonderwijs zoals benoemd in hoofdstuk *Planning en Fasering*.

Niet alle eindtermen zullen behaald worden door alle Domijnen. In de lesvoorbereidingen (zie bijlages) wordt omschreven welke eindtermen passen bij welke les.

Cognitieve vaardigheden

- De kinderen begrijpen dat dans meer is dan alleen het overnemen van pasjes
- De kinderen kunnen notatie maken van dans door middel van vormen en figuren.
- De kinderen begrijpen wat energie betekent voor een beweging.
- De kinderen kunnen uitleggen wat verbinding is (in de breedste zin van het woord).
- De kinderen kunnen korte danscombinaties onthouden.
- De kinderen kennen de betekenis van danselementen tijd en ruimte.
- De kinderen kennen termen als versnellen, vertragen, slow motion, stoppen, overal in de ruimte, kluitje en groepjes.
- De kinderen kunnen verwoorden wat zij bij een mededanser zien.
- De kinderen kunnen zien of een beweging met veel of weinig kracht is uitgevoerd.

Creatief/expressieve vaardigheden

- De kinderen kunnen een dansvertaling maken van vormen en materialen.
- De kinderen kunnen een dansvertaling maken van notaties op papier.
- De kinderen kunnen samen of alleen dansmateriaal ontwikkelen door associaties met beeld en vorm.
- De leerlingen kunnen beweging van vormen en materiaal interpreteren en/of een nieuwe invulling geven.
- De kinderen kunnen gebruik van energie/kracht visualiseren.
- De kinderen vormen creëren.
- De kinderen kunnen obstakels visualiseren.
- De kinderen kunnen (korte) danscombinaties ontwikkelen door verbindingen te maken van de ene vorm naar de ander.
- De leerlingen kunnen betekenis geven aan de band/connectie die dansers hebben in een stuk.
- De kinderen kunnen keuzes maken in gebruik van tijd, kracht en ruimte.
- De kinderen kunnen dansvertalingen maken van sportbewegingen.
- De kinderen kunnen ruimtepatronen maken voor hun bewegingscombinaties.
- De kinderen kunnen dansvertaling van een sportwedstrijd maken.
- De kinderen kunnen danscombinaties met tijdelementen bewerken door associatie met digitale tv (doorspoelen, slow motion, etc.)

Danstechnische/Motorische vaardigheden

- De kinderen kunnen hun lijf in beweging zetten.
- De kinderen kunnen beweging van een klasgenoot of de docent kopiëren.
- De kinderen kunnen hun lijf in vormen en posities zetten
- De kinderen kunnen gemaakte vormen (door mede dansers) ondersteunen.
- De kinderen kunnen met vaart loopvormen (lopen, rennen, bijv.) uitvoeren door de zaal.

- De kinderen kunnen bewegingen aan elkaar verbinden zoals springen, vallen en rollen.
- De kinderen kunnen vormspanning geven.
- De kinderen kunnen bewegingen met verschillende bewegingskwaliteiten uitvoeren.
- De kinderen kunnen vormspanning houden als ze heel langzaam bewegen.
- De kinderen kunnen beweging versnellen.
- De kinderen kunnen danscombinaties uitvoeren in een (vooraf opgesteld) patroon door de zaal.

Affectieve/Sociale vaardigheden

- De kinderen kunnen vormassociaties met elkaar uitwisselen.
- De kinderen kunnen dansvertalingen aan elkaar doorgeven, leren en uitleggen.
- De kinderen kunnen dans van mede dansers bekijken, uitleggen en waarderen.
- De kinderen kunnen vormen van andere ondersteunen of aanvullen.
- De kinderen kunnen gebruik maken van elkaars kracht om een vorm te maken die ze niet kunnen maken zonder de ander.
- De kinderen zijn zich bewust van hun mededansers en kunnen met hen rekening houden.
- De kinderen kunnen terwijl ze bewegen aanvoelen waar ze de ander moeten/kunnen helpen of ondersteunen.
- De kinderen kunnen beweging van mede dansers overnemen.
- De kinderen kunnen materiaal van andere kinderen uitwerken of verdiepen door er hun eigen ideeën op los te laten.
- De kinderen kunnen samen een danscombinatie ontwikkelen.
- De kinderen kunnen elkaars sportcombinaties beschouwen.
- De kinderen kunnen voor hun groep een eerlijke verdeling maken over de zaal.

Doelen vanuit de Culturele Ladekast

- Receptief vermogen
 - “Leerlingen leren met aandacht te kijken naar dans van groepsgenoten, docenten en professionals. In het theater, in de klas, op straat, maar ook op internet en tv. Ze ervaren diverse dansstijlen en bewegingskwaliteiten en leren die te herkennen en te benoemen.”

- Creërend vermogen
 - “Leerlingen leren de begrippen tijd, kracht, ruimte, en bewegingskwaliteit in dans te hanteren en toe te passen. Daarnaast leren ze te improviseren met dans en op te treden. Dansactiviteiten vinden doorgaans plaats in groepsverband, waardoor ook het samenwerkend vermogen wordt ontwikkeld.”

- Reflectief vermogen
 - “Leerlingen leren hun ervaringen bij het zien van dans te delen. Daarnaast leren ze een beargumenteerde mening te formuleren. Ook feedback geven en ontvangen komen aan de orde. Leerlingen leren respect en waardering te tonen voor dans van anderen.”

- Analyserend vermogen
 - “Het vak dans wordt in een bredere context geplaatst. Er is aandacht voor dans in de omgeving van de leerling, voor verschillende dansstijlen, dans in andere tijden en culturen. Leerlingen worden zich bewust van de betekenis van en rol van dans in een maatschappelijke context.”

De Culturele Ladekast, een gezamenlijke uitgave van bureaus voor cultuuronderwijs: Breda (Cultuurwinkel Breda), 's-Hertogenbosch (Bureau Babel), Eindhoven (CultuurStation), Helmond (CultuurContact) en Tilburg (Bureau CiST)

Werkwijze

Inleiding

In dit onderdeel wordt beschreven welke methodische aanpak je voor de lessen kan gebruiken. Ook wordt beschreven hoe de methodische opbouw van de periodes in elkaar zit en hoe je daar als docent mee om kan gaan.

Bij de aanpak van de lessen is het belangrijk om rekening te houden met het kindgerichte onderwijs van Mondomijn. Kinderen worden gestimuleerd hun eigen ontwikkeling in kaart te brengen en daar ook zelf aan te werken.

Benaderingswijze van dans

De benaderingswijze voor de periodes in dit werkplan zijn voornamelijk de reproductief gerichte benaderingswijze en de creatief/expressieve benaderingswijze. Daarnaast kun je op bepaalde momenten ook gebruik maken van de techniekgerichte benaderingswijze (vooral bij de hogere Domijnen).

Techniekgerichte benaderingswijze

Met deze benaderingswijze stimuleer je vooral het beheersen en hanteren van het lichaam als dansinstrument. Denk bijvoorbeeld aan het ontwikkelen van motorische vaardigheden & placering maar ook aan ruimte gebruik, dynamiek en vormspanning. Al deze onderdelen zijn wederom terug te vinden in de periode uitwerkingen en bij de eindtermen.

Denk hierbij vooral aan het geven van feedback en het indelen van je lesstof. Laat de kinderen bijvoorbeeld lesstof herhalen om echt tot ontwikkeling van motorische vaardigheden te komen. Gebruik van verschillende organisatievormen kan de herhaalde lesstof interessant houden. Geef de kinderen feedback en zorg dat de kinderen jou feedback begrijpen. Enkel dan kan een kind aan zijn of haar eigen ontwikkeling werken.

Reproductiegerichte benaderingswijze

De reproductiegerichte benaderingswijze is een belangrijke voor je lessen. Niet alleen omdat deze er wederom op gericht is de leerling als danser te laten experimenteren en groeien maar ook omdat dit de manier is waarop kinderen zich veel informatie eigen maken.

Met deze benaderingswijze ontwikkel je het interpreteren en uitvoeren van verschillende dansstijlen en dansvocabulaire. Je spreekt hiermee verschillende ontwikkelingsgebieden aan. De kinderen zien de bewegingen, voelen de bewegingen en werken aan het onthouden en reproduceren van bewegingen.

In de lessen is deze mate van docent gestuurd onderwijs een goede tegenhanger voor de oefeningen uit de creatief/expressieve benaderingswijze waarbij de kinderen zelf werken aan o.a. materiaalontwikkeling.

Omdat kinderen in het algemeen over een enorme bewegingsdrang beschikken is het goed om gebruik te maken van de directmethode. De kinderen kunnen dan hun energie kwijt in de beweging en leren een bewegingsreeks al dansend aan. (Bergman, V. 2003)

Creatief/expressieve benaderingswijze

Misschien wel de meest belangrijke in de lessen is de creatief/expressieve benaderingswijze. Naast het aanleren, reproduceren en oefenen van dansant materiaal, geïnitieerd door de docent, is het goed om de kinderen met bewegingen en kwaliteiten te laten experimenteren. (Bergman, V. 2003)

In de onderdelen van de les die je behandelt vanuit deze benaderingswijze stimuleer je het vermogen om zelf vorm te geven en de dansbewegingen/ bewegingskwaliteiten te onderzoeken. Kinderen leren op die manier keuzes te maken en het dansmateriaal te onderzoeken.

In een ontwikkel- en onderzoeksproces leid je de leerlingen door de voorbereidings-, exploratie-, improvisatie- en vormgevingsfase heen. Dat wil zeggen dat de kinderen dansmogelijkheden kunnen onderzoeken en vinden met behulp van jou coaching en aansturing. Na het onderzoeksproces kunnen ze hun keuzes vastleggen. Als docent ben je initiatiefnemer en coach, daarnaast stuur je de leerlingen tijdens het werken aan en geef je ze feedback.

Je kunt de kinderen voor de opdrachten inspireren door associaties te maken met materialen, beeld of verhalen. Je onderwerp moet de kinderen aanspreken voordat ze er zelf mee aan de slag kunnen.

Het fijne aan deze benaderingswijze is dat je kindgericht kan coachen. Je kan daarentegen ook juist het groepsproces stimuleren. Kinderen krijgen hierdoor inzicht in hun eigen creativiteit en in die van anderen.

Receptief/theoretische benaderingswijze

Maak tijdens de lessen ook plaats voor de receptief/theoretische benaderingswijze. *Volgens Dans in Samenhang* ligt het accent bij deze benaderingswijze op de ontwikkeling van kennis, inzicht en attitudes (cognitief vermogen). Dit wordt vooral bewerkstelligt door het confronteren met en het beschouwen van bijvoorbeeld dansproducten van anderen. (Bergman, V. 2003)

Begrip krijgen voor een doelstelling, het groepsproces of je eigen leerproces is de basis om te groeien voor iedere danser. Kinderen kunnen pas leren als ze weten en voelen in welk proces ze verzeild zijn. Ze kunnen daar achter komen door te kijken, te luisteren en te reageren op elkaar.

Lesopbouw

Voor veel kinderen is een duidelijke opbouw van een les erg belangrijk. Eenzelfde opening en afsluiting (gezamenlijk moment met de groep) kan helpen. Ook voor jezelf zijn die momenten belangrijk. Je ziet de groepsdynamiek van die dag en kan daar de rest van je les op inspelen. Aan het eind van de les kun je evalueren wat je hebt gedaan die les. Op die manier sluit je de les samen af en stormen ze niet direct de les uit.

Algemene lesopbouw:

- opening
- opwarming
- danstechnisch deel of reproductief deel
- creatieve opdracht
- afsluiting

Iedere les heeft een eigen invulling voor de hierboven genoemde onderdelen. Daarnaast verschilt het per les hoe lang elk onderdeel duurt.

Opening

Tijdens de opening kun je de namen van de kinderen leren en bekijken welke groepssamenstelling je voor je hebt. Daarnaast kun je tijdens de opening je thema introduceren.

Opwarming

Dit is het eerste dansonderdeel van de les. De kinderen kunnen hier hun bewegingsdrang ruimte geven. Hiervoor zijn bijvoorbeeld bewegingen door de zaal zeer geschikt. Ze kunnen hun energie

kwijt en tegelijkertijd kun jij als docent zien hoe de leerlingen op elkaar en het dansmateriaal reageren.

Danstechnisch deel of reproductief deel

Dit onderdeel kan op een willekeurige plaats in de les maar in verband met de concentratie is het verstandig om het niet aan het einde van de les te plaatsen. Tijdens de opdrachten in dit deel van je les ontwikkel je danstechniek en vormgevoel.

Creatieve opdrachten

Dit zal waarschijnlijk een groot deel van je les innemen. In dit deel kun je verschillende opdrachten geven die te maken hebben met dansmateriaal ontwikkelen, samenwerken, vormgeven, exploreren en improviseren. De docent is vooral coach en stimuleert de kinderen.

Afsluiting

Een les kun je op verschillende manieren afsluiten. Sommige docenten kiezen ervoor de kinderen iedere les te laten presenteren terwijl andere juist de voorkeur geven aan even samen zitten en de les bespreken. Kies voor je afsluiting dan ook wat voor jou en de leerlingen belangrijk is. Denk hierbij aan het analyseren/bespreken van de les, complimenten uitdelen, optreden, tot rust komen en/of aandacht geven aan de kinderen individueel.

Didactische hulpmiddelen

Voor alle lessen is belangrijk dat de docent gebruik maakt van het eigen fysieke voorbeeld en stemgebruik. De juiste muzikale middelen, hulp- en waarschuwingsteksten zorgen samen voor de ideale ondersteuning van oefeningen.

Naast deze didactische hulpmiddelen is het voor kinderen zeer inspirerend om ook dramatisch- en beeldmateriaal te gebruiken tijdens de lessen.

Muziek werkt als ondersteuning mits er voldoende zorg voor gedragen wordt. Muziek moet niet weg worden gezet als achtergrond, het is de basis voor de oefenstof en kan inspiratie bieden. Het is leuk om kinderen in de dansles met verschillende muziek soorten en stijlen in aanraking te laten komen. Ze reageren vaak goed op verschillende soorten muziek zolang deze maar een duidelijke functie heeft en ondersteuning biedt aan de lesstof.

Hieronder de didactische hulpmiddelen voor de lessen.

Periode 1 - Materie:

- Papier en schrijfmateriaal
 - o Route tekeningen van A naar B (suggesties en voorbeelden)
 - o Grafische notaties
- Doeken (genoeg voor het aantal kinderen in de les)
- Groot stretch doek
- Middelgrote matjes (te gebruiken als markeringen van posities in de ruimte)
- Voorbeelden van grafische notaties

Periode 2 - Energie:

- Foto's/plaatjes van figuren uit Alice in wonderland
- Sferische muziek als ondersteuning en inspiratie
- Videomateriaal over freerunning en parkour (vindbaar op Youtube)
- Videomateriaal van *project 1-2tje* en voorstelling *Alice* door dansgezelschap De Stille.

Periode 3 - Binding:

- Beeldmateriaal van onderwerpen/thema's naar keuze
- Videomateriaal: De Stille danst *Niet te filmen*

Periode 4 – Tijd en ruimte:

- Beeldmateriaal van sporters/sporten
- Beeldmateriaal over winnen en verliezen
- Videomateriaal van *The Match* (Lonneke van Leth)
- Kaartjes met tijdselementen (doorspoelen, terugspoelen, pauze, stop, play, slow motion e.d.)
- Fluitje

Uiteraard kunnen de didactische hulpmiddelen ten alle tijden aangevuld of weggelaten worden. Het is goed om te onthouden dat beeld en videomateriaal kinderen vooruit kan helpen. Desalniettemin moeten de didactische hulpmiddelen jou lesinvulling en lesstijl passen.

Dansbeleving/dansplezier en docentgedrag

In de ontwikkeling van dansbeleving en dansplezier speelt de dansdocent een belangrijke rol. Kinderen worden getriggerd door o.a. dansante lesstof, didactische hulpmiddelen en docentgedrag (jou houding en werkwijze met de kinderen).

Kinderen leren van jou voorbeeld en prikken snel door trucjes en façades heen. Ben daarom oprecht, gepassioneerd over je vak en gemotiveerd om met de kinderen vooruit te komen. Wat jij als docent beleefd straalt je uit en kun je overdragen.

Ben je er van bewust dat iedere groep, iedere les, ieder kind en ieder moment een andere aanpak behoeft. Er bestaat geen gouden regel voor docentgedrag. Een helder doel helpt je oprecht te zijn en in iedere situatie te reageren zoals die situatie dat behoeft. Het ontwikkelen van dansplezier en dansbeleving is zo'n doel.

Evalueren

In dit werkplan is al meerdere malen genoemd dat feedback geven een belangrijke taak is voor een docent en het ontvangen ervan bij kan dragen aan de ontwikkeling van een kind. Met feedback wordt het geven van correcties, motivatie en stimulans bedoeld.

Kinderen hebben behoefte aan sturing en dat kan door het geven van feedback (lees o.a. ideeën, bevestiging en correcties). Die feedback kan op ieder willekeurig moment gegeven worden. Soms is direct tijdens de opdracht of na de opdracht het beste zodat de kinderen je opmerking nog kunnen verwerken. Soms is juist het eind van de les het beste moment om terug te blikken op opdrachten.

Het is belangrijk om kinderen van persoonsgerichte en taakgerichte feedback te voorzien. Taakgerichte feedback zijn complimenten of verbeterpunten die puur gericht zijn op het verbeteren van de uitvoering van de taak. Daarnaast kan een kind enorm groeien door persoonsgerichte feedback (opmerkingen die wijzen op de gevolgen van bepaalde gedragingen). Het geeft hen inzicht in hun handelen waardoor ze in een volgende situatie wellicht anders zullen reageren.

Stimuleer in alle lessen een veilige leeromgeving. Feedback verliest zijn waarde en functie als het kind zich onveilig voelt in je les. Kinderen kunnen zich verschuilen achter andere gedragspatronen die jou op het verkeerde spoor kunnen zetten. Jij wil een leerling leren kennen en hij/zij wil gezien worden dit kan pas ontstaan door er samen voor te werken.

Leeromgeving en organisatie

Danslocatie in school

De danslessen vinden plaats in school. Een multifunctionele ruimte op de 1^e verdieping (onderdeel van de leeromgeving voor kinderen in Domijn 3) is opengesteld voor het onderwijzen van drama, dans, muziek en evt. losse projecten.

Voor dans is het lokaal geschikt voor groepen van ongeveer 10 kinderen. Door een balk aan de raamzijde is het lokaal niet in zijn volledige grote bruikbaar.

Door alle gebeurtenissen naast het lokaal (zichtbaar door de vele glazen wanden en raampartijen) kunnen de kinderen snel afgeleid raken. Bedenk daarom van te voren hoe de organisatie van je les eruit zal gaan zien.

Het lokaal beschikt niet over een spiegelwand, barre en/of zwevende dansvloer.

Geluidsinstallatie

Voor de danslessen is een draagbare muziekinstallatie ter beschikking gesteld. Op de installatie kunnen zowel CD, USB als andere divices (Ipad, telefoon, etc.) aangesloten worden. Voor het aansluiten van Ipad, telefoon of Ipads is een eigen audiokabel vereist (jack-tulp kabel). De geluidsinstallatie voorziet in voldoende geluid om de ruimte te vullen.

Hygiëne

Het lokaal grenst aan de werkruimtes van Domijn 3 en wordt door meerdere docenten op een dag gebruikt. Het kan daardoor vaker voorkomen dat er zand op de vloer ligt. De conciërge kan voorzien in een vloerwisser om het grootste vuil voor aanvang van de lessen aan de kant te schuiven.

Lesduur

Lessen duren 45 min. Per groep verschilt of dit kort of ruim aanvoelt. Voor de meeste kinderen in Domijn 2 is dit lang genoeg i.v.m. korte concentratieboog. Voor sommige kinderen uit Domijn 3 (diegene die meer affiniteit met dans voelen) is dit vaak erg kort. Met hun kun je afspraken maken om meerdere keren naar de lessen te komen (bijvoorbeeld wekelijks) of om aan te sluiten bij het Danshuis. Voor Domijn 4 is het vaak kort. Wellicht is er te overleggen de tijd voor Domijn 4 uit te breiden naar 60 min. Nu ben je bij Domijn 2 en 3 wel al snel 10 min van je tijd kwijt aan het halen en brengen van de leerlingen (lees hieronder meer).

Ophalen en wegbrengen

Omdat kinderen van Mondomijn werken met een gepersonaliseerd rooster zijn zij op alle momenten van de dag met andere taken bezig. De kinderen zijn dus niet per definitie aan het werk in de groep waarin ze ook dansles hebben.

Omdat de kinderen van Domijn 2 nog erg jong zijn en les volgen op de begane grond is het verstandig hen op te halen. De mentoren en vakleerkrachten zullen je ondersteunen de juiste leerlingen voor de dansles van die dag te verzamelen.

Kinderen van Domijn 3 kunnen je helpen groepsgenootjes te vinden. Na verloop van tijd zal je de kinderen beter leren kennen en wellicht weten wie er ongeveer in je les komt.

Domijn 4 en kinderen in het danshuis kunnen zelf naar het danslokaal komen en terug lopen.

Groepen

De mentoren van Domijn 2 maken vooraf een verdeling van de kinderen in hun Domijn. Gebaseerd op het idee ieder kind minstens één keer kennis te laten maken met dans.

26

Mentoren van Domijn 3 overhandigen de groepsverdeling voor dans op de dag zelf. Kinderen kunnen met hun mentor afspraken maken over de behoefte meer of minder danslessen te volgen.

Domijn 4 komt op eigen initiatief naar de danslessen. De ontmoeting met dansonderwijs gaat in dit Domijn meer op workshopbasis.

Kinderen van het Danshuis komen wekelijks om danslessen te volgen. Dit is de enige groep in het rijtje die niet wekelijks wisselt. Er kunnen natuurlijk wel altijd leerlingen aansluiten bij het Danshuis als ze ontdekken toch meer behoefte te hebben aan danslessen op reguliere basis.

Bijlagen

Lesbrieven

In de lesbrieven lees je opdrachten en doelstellingen voor de verschillende periodes, let op: dit zijn docent gerichte lesbrieven.

Periode 1

We gaan op reis; Domijn 2
Dans met materialen; Domijn 3 – 4
Grafische notatie; Danshuis

Periode 2

Alice in wonderland; Domijn 2
Samen maakt ook één; Domijn 3
Free running; Domijn 4
Deze periode maak je een combinatie van Domijn 3 en 4 voor het Danshuis

Periode 3

Van foto naar film; Domijn 2 – 3
Het mengpaneel; Domijn 4
Het mengpaneel + choreografie ontwikkeling; Danshuis

Periode 4

Sport; Domijn 2
Voetbal; Domijn 3 – 4

Werk met het Danshuis verder aan het stuk waarmee gestart is in periode 3.

weetjes

Dans maken is niet altijd even moeilijk, iedereen kan het!

Met deze lessen focus je op de kennismaking met dans. Denk aan het aanleren van een simpele combinatie over op reis gaan, ontwikkeling van ruimtelijke oriëntatie (routes) en bewegingsvormen (manieren om te verplaatsen).

doel

- 1. Cognitief leerproces (kennen)

*De kinderen begrijpen dat dans meer is dan alleen het overnemen van pasjes

*De kinderen kunnen notatie maken van dans door middel van vormen en figuren.

- 2. Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)

*De kinderen kunnen hun lijf in beweging zetten.

- 3. Creatief leerproces

*De kinderen kunnen een dansvertaling maken van notaties op papier.

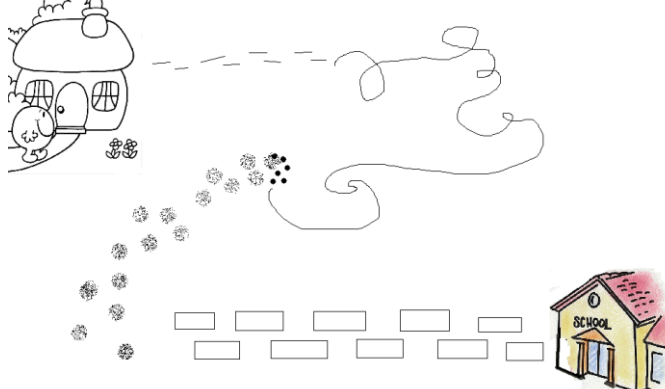
- 4. Affectief en sociaal leerproces

*De kinderen kunnen beweging van een klasgenoot of de docent kopiëren en interpreteren.

nodig

- Papier en schrijfmateriaal
- Stippen (of andere markeringen voor in de zaal)
- Kaarten *Huis-School* ter illustratie (zie voorbeeld)

doen

Opwarming

Start de les met beweging door de zaal en een combinatie. Denk bijvoorbeeld aan een stopdans en een combinatie geïnspireerd op het inpakken van je tas voor je op reis gaat. Leer via de direct methode evt. ook al verschillende bewegingsvormen door de zaal aan.

Inventariseren

Bespreek wat verschillende "reismethode" zoal kunnen zijn. Zoek daarbij naar bewegingswoorden en kenmerken van verschillende voertuigen en manieren van voortbewegen.

Doe dit aan de hand van het visualiseren van zo'n route. Denk aan een route van huis naar school op de fiets, lopend, met de bus, auto, etc.

Improviseren

- Laat de kinderen de verschillende manieren van voortbewegen uitproberen door de zaal. Dit kan klassikaal of ieder voor zich.
- Geef de kinderen twee markeringen in de zaal (matjes of stippen bijv.) laat ze tussen de twee punten hun eigen reisroute en manier ontwikkelen.

Tekenen

Je kunt de kinderen nu uit laten tekenen wat ze door de zaal allemaal kunnen doen. Op die manier maken ze inzichtelijk hoe ze door de ruimte bewegen en hoe gevarieerd hun bewegingen zijn.

Bespreek klassikaal de vertaling van het getekende naar beweging door de zaal.

Exploreren

- De kinderen kunnen hun plattegronden (tekeningen van de routes) gaan vertalen naar bewegingen door de zaal
- Laat ze eens een route van een medeleerling volgen (op papier of door de ander te volgen). Bespreek de bevindingen met de kinderen.
- Je kunt bekijken of ze ver genoeg zijn om een vertaling van de route van iemand anders te maken.
- Je kunt de kinderen nu op allerlei manieren variaties laten maken op hun routes. Misschien kunnen ze een omleiding tegen komen. Of komen ze een andere reiziger tegen. Wat gebeurt er als je route iemand kruist? Of als je in eens niet meer verder kan?

Overige dansopdrachten

Je kan ook zelf patronen of bewegingen door de ruimte geven. Jij bepaalt dan welke ze uit moeten voeren.

Denk aan een trein, een beweging in de richting van een kring of een diagonaal.

Volksdansopdracht *El Carnavalito* daagt de kinderen bijv. uit samen te werken en ruimte patronen te volgen.

Dans met materialen

Domijn 3-4

weetjes

Dans maken is niet altijd even moeilijk, iedereen kan het!

Met deze lessen focus je op de kennismaking met dans. Denk aan het aanleren van een simpele combinatie, ontwikkelen van bewegingsmateriaal en samenwerking.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen begrijpen dat dans meer is dan alleen het overnemen van pasjes

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen bewegingen van klasgenoten of de docent kopiëren.

*De kinderen kunnen hun lijf in vormen en posities zetten.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen een dansvertaling maken van vormen of materialen.

*De kinderen kunnen beweging uit vormen en materiaal interpreteren en/of een nieuwe invulling geven.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen kunnen vormassociaties met elkaar uitwisselen.

*De kinderen kunnen dans van mede dansers bekijken, uitleggen en waarderen.

nodig

- Groot stretch doek
- Kleinere doeken (genoeg voor ieder leerling in je les)
- Evt. andere materialen die tot beweging kunnen leiden

doen

Opwarming

Start de les met het standbeelden spel (beweging door de zaal).

Je kan dit opbouwen vanuit de stopdans

- Meteen stil staan
- Vormen noemen die de kinderen moeten maken bij het stoppen van de muziek
- Lichaamsdelen noemen die op de grond moeten zijn in het standbeeld
- Samen standbeelden laten maken

Inventariseren

Neem een groot stretch doek waarmee je samen met de kinderen vormen kan maken. Laat ze met jou meedenken waar de vormen op lijken. Denk aan een verfrommeld doek of juist een uitgerekt doek. Waar lijkt het op als je het doek een stuk opvouwt? Laat ze naar beelden en vormen zoeken.

Improviseren

- Geef alle kinderen een doek en laat ze onderzoeken of ze hier nieuwe standbeelden mee kunnen maken. Geef vormen of beelden waar de kinderen mee kunnen werken.
- Bekijk ook eens wat een standbeeld uit de opwarming doet als je er een doek overheen legt.

Exploreren

- Laat de kinderen eens kijken naar elkaars kunstwerken of een standbeeld ontwerpen voor een groepsgenootje . Zo kunnen ze tot nieuwe associaties en ideeën komen.
- Natuurlijk kunnen ze ook samen één kunstwerk maken.

Overige dansopdrachten

Een doek kan ook de beweging initiëren. Laat de kinderen in tweetallen of kleine groepjes samenwerken. Één van hen “bestuurd” het doek. De ander danst wat het doek doet. Denk aan vallen op de grond, vouwen, (op)rollen, draaien, uitstrekken, stretchen, verfrommelen, etc.

Eventueel kun je vanuit deze opdracht nieuwe inventarisatie, improvisatie en exploratie opdrachten starten.

Grafische notatie

Danshuis

weetjes

Dans maken is niet altijd even moeilijk, iedereen kan het!

Met deze lessen focus je op de kennismaking met dans. Denk aan het aanleren van een simpele combinatie, ontwikkelen van bewegingsmateriaal en samenwerking.

Probeer hier een basis te leggen voor wat je met het Danshuis wil bereiken. Ze zullen zelf gaan werken en ontwikkelen, maken en presenteren.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen begrijpen dat dans meer is dan alleen het overnemen van pasjes

*De kinderen kunnen notatie maken van dans door middel van vormen en figuren.

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen bewegingen van klasgenoten of de docent kopiëren.

*De kinderen kunnen hun lijf in beweging zetten.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen samen of alleen dansmateriaal ontwikkelen door associaties met beeld en vorm.

*De kinderen kunnen beweging uit vormen en materiaal interpreteren en/of een nieuwe invulling geven.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen kunnen vormassociaties met elkaar uitwisselen.

*De kinderen kunnen dansvertalingen aan elkaar doorgeven, leren en uitleggen.

nodig

- Teken/schrijfmateriaal
- Papier
- Voorbeelden van grafische notaties (dans vormgegeven doormiddel van tekeningetjes, figuren of vormen)

doen

Opwarming

Start de les met beweging door de zaal zoals het standbeelden spel of een korte danscombinatie.

Je zou de combinatie later in de les kunnen gebruiken door er een grafische notatie van te maken. Op die manier heb je direct een mooi voorbeeld voor de kinderen.

Inventariseren

Besprek hoe choreografieën ontstaan. Leg daarbij de nadruk op het ontwikkelen van dansmateriaal. Bespreek de bewegingen uit de opwarming en laat ze meedenken over het visualiseren van beweging op papier.

Exploreren

- Laat de kinderen een vormvolgorde tekenen. En deze uitwerken in dansbewegingen.
- Ze kunnen ook een dansvertaling maken aan de hand van de tekeningen van een groepsgenootje.
- Draai het proces ook eens om door ze dansbewegingen te laten vertalen naar vormen op papier.

Vormgeven

- Als het de kinderen lukt dansvertalingen te maken vanuit notaties of andersom, lukt het hen ook een reeks bewegingen te maken. Stuur aan op het ontwikkelen van een bewegingsreeks (korte danscombinatie)
- Eventueel kun je ze samen laten werken. De één kan dan voor de ander choreograferen of ze kunnen samen tot een bewegingscombinatie komen.

Overige dansopdrachten

Bewegingen kunnen natuurlijk niet alleen naar of uit notaties op papier ontwikkeld worden. Ook muziekstukken kunnen een mooie inspiratie zijn voor bewegingen. Neem een muziekstuk mee waar je duidelijk verschillende delen, sferen of instrumenten in kan onderscheiden. De muzikale lijn is in dit geval de notatie van de dans die ze gaan ontwikkelen.

Alice in Wonderland

Domijn 2

weetjes

Na een kennismaking met dans kun je al een beetje de verdieping in. Dans is niet alleen maar beweging. Je beleeft iets, je maakt een verhaal en communiceert met je lijf.

Dit blok focus je onder andere meer op samenwerking, interpretatie van het thema, interpretatie van muziek en de beleving van dans.

Alice in Wonderland spreekt enorm tot de verbeelding maar laat daarnaast ook voldoende ruimte voor eigen invulling en creativiteit.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen begrijpen wat energie betekent voor een beweging.

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen gemaakte vormen (door mede dansers) ondersteunen.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen vormen creëren.

*De kinderen kunnen obstakels visualiseren.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen zijn zich bewust van hun mededansers en kunnen met hen rekening houden.

nodig

- Plaatjes van figuren uit Alice in wonderland
- Sferische muziek als ondersteuning en inspiratie
- Videomateriaal van de voorstelling *Alice* door Dansgezelschap De Stilte te Breda

doen

Opwarming

Start de les met beweging door de zaal. Denk bijvoorbeeld aan een stopdans of het standbeelden spel. Je kan de kinderen al vragen vormen/plaatsjes te maken van figuren uit Alice in Wonderland. Op die manier denken ze al in beelden over het thema (denk aan een rups, de boze koningin, altijd haastige konijn, maar misschien ook wel vreemde richtingaanwijzers of kronkelbomen).

Inventariseren

Maak met de kinderen een sfeerbeeld rondom het kasteel van de koningin. Maak het zo spannend als je wilt. Leg de nadruk op hoe Alice zich in het kasteel zou voelen en hoe zij zich dan door het kasteel verplaatst (loopt ze gewoon of moet ze sluipen, zijn de kamers klein of groot, zijn er veel of weinig deuren, etc.)

Improviseren

- Laat de kinderen op verschillende manieren door "het kasteel" verplaatsen. Maak verschillende energieën duidelijk aan de kinderen. Denk bijvoorbeeld aan een stampende koningin, een wachter die heel strak en recht beweegt, Alice die door het kasteel sluipt of een geest die door de gangen zweeft.
- Laat de kinderen elkaar ook eens schaduwen. Ze zien en ervaren dan wat hun klasgenootjes bedenken en krijgen zo wellicht zelf ook nieuwe ideeën.

Inventariseren 2

Alice kan krimpen door een krimpdrankje waardoor ze door alle sleutelgaten van het kasteel past. Inventariseer met de kinderen hoe ze hun lijf in verschillende open vormen kunnen plaatsen (de sleutelgaten)

Improviseren 2

- Verdeel de groep in twee helften. Laat de ene helft een plaats zoeken in de ruimte en een open vorm maken. Laat de andere groep kinderen door de sleutelgaten heen bewegen. Ze ontwikkelen zo nieuwe bewegingsmanieren omdat ze door een obstakel heen bewegen.
- Probeer ook eens wat er gebeurt als de sleutelgaten langzaam van vorm wisselen en bijvoorbeeld kleiner of groter worden.

Exploreren

- De kinderen kunnen nu wellicht ook de sleutelgaten visualiseren. Ze kunnen dan door de ruimte bewegen en een dansverhaal ontwikkelen zonder het letterlijk te zien zoals bij de vorige opdrachten. De kinderen houden rekening met elkaar maar maken allemaal hun eigen dansverhaal.
- Je kunt natuurlijk ook het schaduwen terug pakken en twee of meer leerlingen samen één dansverhaal laten beleven.

Overige dansopdrachten

Je zou de opdrachten die hierboven staan ook uit kunnen voeren met verschillende personages. Het gehaaste konijn beweegt zich vast heel anders door dat kasteel dan Alice. De koning zelf zou het vast ook heel anders doen, etc.

Bekijk eens met de kinderen hoeveel energie ieder karakter stopt in zijn of haar bewegingen. Probeer met de kinderen samen uit of ze dat in hun eigen lijf kunnen voelen.

Samen maakt ook één

Domijn 3

weetjes

Na een kennismaking met dans kun je al een beetje de verdieping in. Dans is niet alleen maar beweging. Je beleeft iets, je maakt een verhaal en communiceert met je lijf.

Dit blok focus je onder andere meer op samenwerking en het werken met fysiek contact. Je kunt kinderen in laten zien dat ze meer kunnen door samen te werken. Je ontdekt nieuwe mogelijkheden en kan fysiek ook andere dingen doen dat die je in je eentje kan.

Focus ligt op bewustwording van elkaar in één ruimte en leunen en steunen.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen kunnen zien of een beweging met veel of weinig kracht wordt uitgevoerd.

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen gemaakte vormen (door mede dansers) ondersteunen.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen vormen creëren.

*De kinderen gebruik van energie/kracht visualiseren.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen kunnen vormen van andere ondersteunen en aanvullen.

*De kinderen kunnen gebruik maken van elkaars kracht om een vorm te maken die ze niet kunnen maken zonder de ander.

*De kinderen kunnen terwijl ze bewegen, aanvoelen waar ze de ander moeten/kunnen helpen of ondersteunen.

nodig

- Videomateriaal *project 1-2tje* door Dansgezelschap De Stilte te Breda

doen

Opwarming

Start de les met beweging door de zaal waarbij de leerlingen op elkaar moeten letten. Denk bijvoorbeeld aan allemaal tegelijkertijd stoppen en weer verder bewegen zonder coaching van de docent of het standbeelden spel uit vorig blok.

Inventariseren

Bespreek met de kinderen het standbeelden spel van vorig blok. Bespreek hoe de opbouw verliep en wat ze uiteindelijk hebben bereikt. Bekijk ook eens met de kinderen hoeveel kracht/energie standbeelden kosten. Laat ze eens verschillende standbeelden maken en bespreken hoeveel kracht/energie dit kost.

Improviseren

- Vanuit de ideeën van de inventarisatie kun je nu het standbeelden spel terugpakken maar dan op een andere manier. Benoem niet hoe het standbeeld eruit moet zien maar hoeveel energie of kracht het standbeeld uit moet stralen of moet kosten.

Inventariseren 2

Bespreek eens wat de voordelen kunnen zijn van samenwerking. Kun je dan bijvoorbeeld andere vormen maken?

Exploreren

- Geef de kinderen verschillende leun- en steunopdrachten. Het kan helpen om het thema van de standbeelden hierbij te handhaven. Het is belangrijk dat ze samen één standbeeld maken en geen twee losse standbeelden naast elkaar. Op die manier coach je de samenwerking tussen twee kinderen.
- Je kunt standbeelden ook laten maken door grotere groepen.
- Laat ze kinderen ook eens uitzoeken of ze standbeelden kunnen maken die uit balans zijn of waarbij één van beide helemaal de grond niet raakt.

Evalueer tijdens de opdrachten steeds de bevindingen van de kinderen. Monitor op die manier wat werkt en wat minder goed werkt. Kinderen moeten elkaar in deze opdrachten vertrouwen en aanvoelen. Dat kost tijd en vraagt om een accurate coaching van jou als docent.

Overige dansopdrachten

Probeer ook eens elkaar op te vangen. Bedenk en probeer samen met de kinderen hoe je een vorm kan ondersteunen.

De bovenstaande opdrachten kun je ook bewegend uitvoeren. Je wijkt dan af van de standbeelden en laat de kinderen in een constante flow door bewegen. Let op dat dit ingewikkelder is en meer van de kinderen vraagt.

Free running

Domijn 4

weetjes

Na een kennismaking met dans kun je al een beetje de verdieping in. Dans is niet alleen maar beweging. Je beleeft iets, je maakt een verhaal en communiceert met je lijf.

Dit blok focus je onder andere meer op samenwerking en leren werken met fysiek contact. Energie is een belangrijk onderwerp bij deze lessen. Je leert de kinderen wat energie met een beweging doet en hoe dat voelt.

Door de opdrachten leren ze daarnaast rekening te houden met elkaar en zich bewust te zijn van alle dansers in de ruimte.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen begrijpen wat energie betekent voor een beweging.

*De kinderen kunnen zien of een beweging met veel of weinig kracht wordt uitgevoerd.

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen met vaart loopvormen (lopen, rennen, bijv.) uitvoeren door de zaal.

*De kinderen kunnen bewegingen aan elkaar verbinden zoals springen, vallen en rollen.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen obstakels visualiseren.

*De kinderen gebruik van energie/kracht visualiseren.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen zijn zich bewust van hun mededansers en kunnen met hen rekening houden.

*De kinderen kunnen gebruik maken van elkaars kracht om een vorm te maken die ze niet kunnen maken zonder de ander.

nodig

- Videomateriaal over free running (veel bruikbaar materiaal is vindbaar op Youtube).

doen

Opwarming

Start de les met beweging door de zaal waarbij de leerlingen op elkaar moeten letten. Denk bijvoorbeeld aan allemaal tegelijkertijd stoppen en weer verder bewegen zonder coaching van de docent. Breid deze opdracht uit door de kinderen bijvoorbeeld te laten rennen en in slow motion laten bewegen. Je kunt kinderen hiermee ook bewust laten worden van het feit dat ze elkaar niet recht in de ogen hoeven te kijken om te weten wat er om je heen gebeurt.

Inventariseren

Besprek met de kinderen of ze weten wat free running is (laat ze eventueel videomateriaal zien ter inspiratie. Besprek wat dit onderwerp met energie en met dans te maken heeft (denk aan bewust zijn van de ruimte om je heen, het onderzoeken van bewegingsmogelijkheden, bewegingen onderzoeken en verbeteren, oefenen en samenwerken).

Improviseren

- Om de kinderen het free running gevoel mee te kunnen geven is het belangrijk om ze die energie ook te laten voelen. Het beste gaat dat door de kinderen te laten rennen en reageren op dingen in de ruimte. Je kan obstakels zoals stoelen, banken, tafels, e.d. gebruiken maar je zou ook mededansers obstakels kunnen laten vormen door ze stil te laten staan of zitten in de ruimte.
- Een tweede opdracht zou dan kunnen zijn te steunen op en bij elkaar. Als iemand stevig staat of zit kun je je namelijk afzetten en leunen tegen diegene.

Dansmateriaal aanleren

Free runners kunnen bij hoge sprongen hun val breken door te rollen. De landing en de rol zorgen ervoor dat ze zich niet blesseren. Leer de kinderen een bewegingscombinatie gebaseerd op de combinatie springen, landen, rollen. Deze combinatie kan door de zaal of op de plaats zijn.

Improviseren 2

Laat de kinderen nu eens bewegen door de zaal zonder dat er letterlijke obstakels zijn. Met hun lijf en hun bewegingen kunnen ze aan het publiek laten zien waar ze in hun routes langs komen (ze visualiseren hun obstakels).

Exploreren

- Laat de kinderen werken aan een eigen combinatie. Je kunt ze meegeven dat in de combinatie de volgende dingen voorbij moeten komen.
 - o Loop-/bewegingsvormen door de zaal
 - o Energie in de beweging
 - o Springen, landen, rollen
 - o Bewegingen over, onder, achter, etc. obstakels door
- Laat de kinderen samen werken om hun eigen combinaties te verbeteren. Met z'n tweeën kunnen ze vast meer obstakels overwinnen dan alleen.

Stimuleer bij deze opdracht vooral de samenwerking het leunen en steunen, afzetten en helpen van elkaar.

Overige dansopdrachten

Mochten de kinderen goed op weg zijn en zie je dat ze zich veilig voelen kunnen ze elkaars stukjes beschouwen. Ze willen hun stukjes waarschijnlijk uitproberen in de volledige ruimte. Dat is een mooi moment om de rest te laten kijken en er ideeën uit te laten halen. Vanuit daar kunnen ze de opdracht krijgen met alle ideeën hun eigen stukjes te verbeteren.

Van foto naar film

Domijn 2 - 3

weetjes

Dans is beweging, stilstaan en verder gaan. Verbindingen maken van het ene naar het andere.

Met deze lessen kun je inzetten op het ontwikkelen van bewegingsfrases. De kinderen zijn al bekend met het onderzoeken van bewegingen en vormen maar hebben nog weinig echte combinaties.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen kunnen korte danscombinaties onthouden.

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen vormspanning geven.

*De kinderen kunnen bewegingen met verschillende bewegingskwaliteiten uitvoeren.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen (korte) danscombinaties ontwikkelen door verbindingen te maken van de ene naar de andere vorm.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen kunnen bewegingen van mede dansers overnemen.

nodig

- Beeldmateriaal van onderwerpen/thema's naar keuze
- Videomateriaal van voorstelling *Niet te filmen* door Dansgezelschap De Stille te Breda

doen

Opwarming

Open de les dit keer met een korte combinatie die je herhaaldelijk met de kinderen samen kan doen. De combinatie kan geïnspireerd zijn op ieder willekeurig thema of onderwerp. Leer de combinatie aan door gebruik te maken van de direct methode.

Inventariseren

Besprek met de kinderen de verschillen en overeenkomsten tussen foto en film. Laat ze ook eens foto's maken van bewegingen uit jou combinatie. Probeer of je de hele combinatie neer kan zetten door iedere leerling één vorm uit de combinatie te laten maken en die achter elkaar te zetten.

Besprek beeldmateriaal over een onderwerp/thema waaraan je de foto's en films van deze lessen op wil hangen (dat kan ieder willekeurig onderwerp zijn). Bedenk samen met de kinderen vormen en bewegingen die bij het onderwerp passen.

Exploreren

- Geef de kinderen de opdracht 4 foto's te maken over het desbetreffende onderwerp. Je kan ervoor kiezen om ze dit alleen of samen met een ander kind te laten doen.
- Laat de kinderen vervolgens overgangen maken van de ene foto naar de andere. Dat kan rechtstreeks maar ook met een omweg.
- Laat de kinderen een danscombinatie maken waar alle 4 de foto's in moeten zitten maar die niet meer zichtbaar mogen zijn als stilstaande beelden.

Beschouwen/analyseren

Laat de kinderen naar elkaars stukjes kijken. Vraag bijvoorbeeld of ze de foto's eerst willen laten zien en dan de film of juist alleen de film. Besprek met de kinderen wat er is gebeurd met de foto's en of het belangrijk is dat je de foto's kent als je de film ziet.

Exploreren 2

- Geef de kinderen de opdracht hun "film" te herwerken. Misschien kunnen en dingen uitgehaald of juist bijgevoegd worden.
- Bedenk ook met de kinderen waar de bewegingscombinatie over gaat. Wellicht moeten ze de combinatie dan opnieuw bewerken.

Overige dansopdrachten

De voorstelling *Niet te filmen* van Dansgezelschap de Stilte gaat over een regisseur en zijn/haar acteurs. Dit is een mooi gegeven om in je les te gebruiken. Laat één kind de regisseur van een groep, een duo of een danser zijn. De danser(s) kunnen dan de foto's maken en de regisseur kan de film in elkaar zetten door de overgangen te bedenken en te sturen.

Het mengpaneel

Domijn 4

weetjes

Dans is beweging, stilstaan en verder gaan. Verbindingen maken van het ene naar het andere.

Met deze lessen kun je inzetten op het ontwikkelen van bewegingsfrases. De kinderen zijn al bekend met het onderzoeken van bewegingen en vormen maar hebben nog weinig combinaties gemaakt.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen kunnen korte danscombinaties onthouden.

*De kinderen kunnen uitleggen wat verbinding is (in de breedste zin van het woord).

*De kinderen kunnen verwoorden wat zij bij mededansers zien.

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen bewegingen met verschillende bewegingskwaliteiten uitvoeren.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen (korte) danscombinaties ontwikkelen door verbindingen te maken van de ene naar de andere vorm.

*De kinderen kunnen keuzes maken in gebruik van tijd, kracht en ruimte.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen kunnen bewegingen van mede dansers overnemen.

*De kinderen kunnen materiaal van andere kinderen uitwerken of verdiepen door er hun eigen ideeën op los te laten.

nodig

Geen specifieke materialen.

doen

Opwarming

Open de les dit keer met een korte combinatie die je herhaaldelijk met de kinderen samen kan doen. De combinatie kan geïnspireerd zijn op ieder willekeurig thema of onderwerp. Leer de combinatie aan door gebruik te maken van de direct methode.

Introductie

Bespreek met de kinderen hoe een bewegingscombinatie of een dansstuk tot stand komt. Er worden keuzes gemaakt over welke bewegingen er in een stuk zitten, hoe deze door de ruimte bewegen, in welke telling (tijd) en hoe de beweging precies wordt uitgevoerd. Daarnaast worden er keuzes gemaakt over wie de beweging uitvoert (een hele groep, wordt het een solo of duet bijvoorbeeld).

Leg uit aan de kinderen wat een mengpaneel is (bord met schuifjes vaak aanwezig in theaters waarmee licht en geluid geregeld kunnen worden). Ieder schuifje heeft zijn eigen functie en is dus even belangrijk voor het totaal plaatje op het podium. Soms werken alle schuifjes hetzelfde soms mag de een wat meer doen dan de ander.

Exploreren

- Laat de kinderen in een lange rij staan en in één rij naar voor bewegen (zorg dat ze allemaal naar voor kijken. Je doet dan een beroep op de concentratie van de kinderen).
- Geef de leerlingen vervolgens aan hoe ze moeten lopen (verdeel de stappen bijvoorbeeld over 4, 2 en 1 tel) de rest van de opdracht blijft hetzelfde.
- Laat de kinderen nu allemaal 1x8 tellen stil staan. Wanneer, mogen zij zelf weten. Uiteindelijk komt iedereen als het goed is weer op hetzelfde punt uit.

Beschouwen/analyseren

Laat de kinderen evt. eens kijken naar het resultaat van de hierboven genoemde opdracht. Zien ze de binding tussen de dansers ondanks het feit dat ze niet naar elkaar kijken?

Exploreren 2

- Geef de kinderen de opdracht in plaats van gewoon stil te staan 2 poses te maken in de pauze. Die poses mogen allebei 4 tellen duren.
- Laat ze de poses vervolgens aan elkaar verbinden (combinatie van 8 tellen)
- Zet de kinderen in tweetallen bij elkaar (doe dit evt. op basis van hun combinaties) laat ze elkaars combinaties overnemen en er vervolgens een gezamenlijk dansstukje van maken.

Je kunt nu zo ver als je wilt afwijken van het mengpaneel om eigen choreografieën te creëren met de kinderen. Laat ze de loopcombinaties gebruiken, groepsstukken maken uit de duetten of elkaar regisseren zoals jij de les bent begonnen. Coach de kinderen in het gebruik van de danselementen.

Overige dansopdrachten

Danspetters III (geschreven door Maria Speth) heeft ook een dansbeschrijving van het mengpaneel. Wellicht kun je dit als ondersteuning of inspiratie bij je les gebruiken.

Choreografie ontwikkeling

Danshuis

weetjes

Omdat je met het Danshuis wekelijks werkt zouden ze in middels door moeten hebben wat dans allemaal inhoud. Het is tijd om met ze te gaan maken/vormgeven.

Gebruik voor invulling van je lessen het mengpaneel van Domijn 4 vul dat aan met de choreografie opdrachten die je gebruikt om een choreografie te ontwikkelen.

doel

Zie Domijn 4 "Het mengpaneel"

Aanvulling:

- 3. Creatief leerproces

*De kinderen kunnen betekenis geven aan de band/connectie die dansers hebben in een stuk.

nodig

Je kunt verschillende video's gebruiken ter inspiratie voor een dansstuk.

Kies het materiaal dat je het best vindt passen bij de stuk dat je met de kinderen wil gaan ontwikkelen.

doen

Les

Gebruik de opdrachten van Domijn 4 “Het mengpaneel”

Choreografie

- Bespreek met de kinderen dat je een choreografie met ze wil gaan maken en wat jou ideeën daarvoor zijn. Bekijk of je samen met de kinderen je idee verder uit kan breiden.
- Bekijk videomateriaal van verschillende dansstukken ter inspiratie en zodat de kinderen zien hoeveel verschillende kanten je op kan. Bespreek met de kinderen het verhalende aspect van dans. Laat ze zoeken naar de relatie tussen dansers en wat dat doet met het stuk.
- Pak nu verschillende opdrachten (terug) om de kinderen verschillende stukjes te laten maken.
 - o Laat ze elkaars stukjes beschouwen.
 - o Stuur de kinderen in het ontwikkelen van dansstukken die bij elkaar passen.
 - o Help de kinderen in het maken van keuzes.
 - o Leg de verschillende stukjes dans bij elkaar om een compleet dansstuk te creëren.

Sport

Domijn 2

weetjes

Sport! Wie kent het niet? En kijk eens door een andere bril naar favoriete wedstrijd... is het niet net een dans die sprongen, bewegingen over het veld en de theatrale uitbarstingen?

Dit laatste blok richt je de lessen vooral op de danselementen ruimte en tijd. Veel daarvan heb je al behandeld in vorige blokken dus bekijk hoe je het terug kan halen of in een nieuw jasje kan steken.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen kennen de betekenis van danselementen tijd en ruimte.

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen danscombinaties uitvoeren in een (vooraf opgesteld) patroon door de zaal.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen dansvertalingen maken vanuit sportbewegingen.

*De kinderen kunnen ruimtepatronen maken voor hun bewegingscombinaties.

*De kinderen kunnen een dansvertaling van een sportwedstrijd maken.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen kunnen samen een danscombinatie ontwikkelen.

*De kinderen kunnen voor hun groep een eerlijke verdeling maken over de zaal.

nodig

- Beeldmateriaal van sporters/sporten
- Beeldmateriaal over winnen en verliezen
- Fluitje

doen

Opwarming

Open de les met bewegingen door de zaal of een korte danscombinatie. De danscombinatie kan een mooie introductie van je thema zijn als er al sportbewegingen ... verwerkt zijn. Je kan de kinderen laten raden welke bewegingen bij welke sport horen.

Inventariseren

Bekijk met de kinderen welke sportbewegingen zijn allemaal kennen. Waarschijnlijk zijn er veel kinderen die een sport beoefenen of je kan bewegingen uit de gymles halen.

Bespreek het beeldmateriaal van verschillende sporters. Bespreek wat de sporters volgens de kinderen aan het doen waren op het moment dat de foto werd genomen.

Improviseren

Je kunt hier opdrachten uit het standbeelden spel terug halen. Laat de kinderen standbeelden van sporters of sportmomenten maken.

Exploreren

- Laat de kinderen vanuit de foto's uit de vorige opdrachten hun vormen verbinden (zoals je hebt behandeld bij het vorige blok).
- Stuur de kinderen naar het ontwikkelen van een korte combinatie gebaseerd op bewegingen uit één sport (je kan de kinderen laten kiezen maar je kan ook zelf een keuze maken voor de hele groep).

Beschouwen/analyseren

Laat de kinderen naar elkaar kijken om te zien welke invulling iedereen heeft gegeven aan de opdracht. Spreek wat voor sporten ze zien en waardoor dat duidelijk wordt.

Exploreren 2

- Zet de kinderen in groepjes samen (liefst de combinaties die qua sport op elkaar lijken) en laat ze een groepsstuk maken. De groepjes zijn een team van de betreffende sportwedstrijd en gaan een "wedstrijd" maken.
- Begeleid de groepjes in het maken van keuze over verdeling van hun groepje in de zaal en hoe snel de combinatie wordt gedanst.

Met goede groepen kun je vanuit deze opdracht een heel eind de diepte in. Wil het minder met de groepjes houd je de opdrachten klassikaal en op de vlakke.

Overige dansopdrachten

Je kan je les uitbreiden door je te richten op bewegingen vanuit het publiek. Denk bijvoorbeeld aan het uitvoeren van een wave of de bewegende massa op een tribune. Ook kan je kijken naar de bewegingen achter winnen en verliezen (groot en klein).

Voetbal

Domijn 3 - 4

weetjes

Sport! Wie kent het niet? En kijk eens door een andere bril naar favoriete wedstrijd... is het niet net een dans die sprongen, bewegingen over het veld en de theatrale uitbarstingen?

Dit laatste blok richt je de lessen vooral op de danselementen ruimte en tijd. Veel daarvan heb je al behandeld in vorige blokken dus bekijk hoe je het terug kan halen of in een nieuw jasje kan steken.

doel

- 1. *Cognitief leerproces (kennen)*

*De kinderen kennen de betekenis van danselementen tijd en ruimte.

*De kinderen kennen termen als versnellen, vertragen, slow motion, stoppen, overal in de ruimte, kluitje en groepjes.

- 2. *Danstechnisch /motorisch leerproces (kunnen)*

*De kinderen kunnen vormspanning houden als ze heel langzaam bewegen.

*De kinderen kunnen bewegingen versnellen.

- 3. *Creatief leerproces*

*De kinderen kunnen dansvertalingen maken vanuit sportbewegingen.

*De kinderen kunnen danscombinaties met tijdselementen bewerken door associatie met digitale tv (doorspoelen, slow motion, etc.)

*De kinderen kunnen een dansvertaling van een sportwedstrijd maken.

- 4. *Affectief en sociaal leerproces*

*De kinderen kunnen samen een danscombinatie ontwikkelen.

*De kinderen kunnen voor hun groep een eerlijke verdeling maken over de zaal.

*De kinderen kunnen elkaars sportcombinaties beschouwen.

nodig

- Beeldmateriaal van sporters/sporten
- Beeldmateriaal over winnen en verliezen
- Videomateriaal van *The Match* (Lonneke van Leth)
- Kaartjes met tijdselementen (doorspoelen, terugspoelen, pauze, stop, play, slow motion e.d.)
- Fluitje

doen

Opwarming

Open de les met een korte danscombinatie geïnspireerd op voetbal bewegingen. Dit kan direct ook een mooie introductie vormen voor je thema.

Introduceren/inventariseren

Bekijk met de kinderen fragmenten van de voorstelling *The Match* gecoreografeerd door Lonneke van Leth. Dit is een voorstelling geheel over voetbal. Bespreek welke bewegingen de kinderen herkennen en waarom dit een voetbal- en dansvoorstelling is.

Improviseren

Je kunt hier opdrachten uit het standbeelden spel terug halen. Laat de kinderen standbeelden van voetballers of voetbal momenten maken. Laat ze ook bewegingen maken uit voetbal wedstrijden.

Exploreren

Zet de kinderen in groepjes samen en laat ze een groepsstuk maken. De groepjes maken een "voetbalwedstrijd". Laat ze onder andere nadenken over hun verdeling in de zaal en de acties die in de wedstrijd voorbij komen.

Inventariseren 2

Bespreek met de kinderen het danselement "tijd" aan de hand van de digitale tv. Je kunt wedstrijden doorspoelen, terugspoelen, pauzeren, stoppen, misschien wel in slow motion afspelen.

Exploreren 2

Geef alle groepjes de opdracht alle tijdselementen (digitale tv) los te laten op hun combinatie. Geef ze evt. een volgorde waaraan ze zich moeten houden. Op deze manier creëren ze een volwaardig groepsstuk.

Overige dansopdrachten

Je kan je les uitbreiden door je te richten op bewegingen vanuit het publiek. Denk bijvoorbeeld aan het uitvoeren van een wave of de bewegende massa op een tribune. Ook kan je kijken naar de bewegingen achter winnen en verliezen (groot en klein).

Dansspetters III (geschreven door Maria Speth) heeft ook een dansbeschrijving over voetbal genaamd "The Game". Wellicht kun je dit als ondersteuning of inspiratie bij je les gebruiken.

Bronvermelding

Boeken

- Bergman, V. (2003). *Dans in Samenhang: een flexibele methodiek*. Utrecht: De kunstconnectie
- Speth, M. (2004). *Dansspettters II: wisseling in beweging*. Maastricht: Maria Speth
- Cultuurwinkel Breda, Bureau Babel, Cultuur Station, Cultuur Contact, Bureau CiST (2013). *De Culturele Ladekast*. Gezamenlijke uitgave van de bureaus voor cultuur onderwijs te Breda, 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Helmond en Tilburg.

Websites

- Mondomijn, informatie website van de school
Geraadpleegd op 17 januari 2017. www.mondomijn.nl
- Leraar24.nl is een samenwerking tussen Kennisnet , Ruud de Moor Centrum , Onderwijscoöperatie & NTR (2012) *Danseducatie in het PO*. Geraadpleegd op 22 januari 2012, <http://www.leraar24.nl/>

Youtube

- Videomateriaal van Dansgezelschap De Stille te Breda
- Videomateriaal over Free Running
- Videomateriaal van Lonneke van Leth (*The Match*)

Doorlopende Leerlijn Dans

Leeftijd 3 t/m 12 jaar

Domijn 2 t/m 4

Door:

Luciënne Lambermont

Projectcoördinator dans en docent dans

Kunstkwartier Helmond

2017